

Vymezení počítačové a informační gramotnosti

Vývoj teoretického konceptu počítačové a informační gramotnosti byl odrazem velmi rychlého rozvoje informačních technologií a byl doprovázen vznikem různých definic. Zatímco některé z nich byly založeny na zcela nových pojmech (např. digitální či kybernetická gramotnost), jiné vycházely ze starších konceptů (např. mediální gramotnost) a byly rozšířeny o aspekty související s digitálními technologiemi.

Koncepce počítačové a informační gramotnosti není v šetření ICILS vymezena na základě definování nových kompetencí, ale vychází z kompetencí stávajících. Odráží postupné sblížování gramotnosti informační (zahrnující např. vyhledávání, posuzování či přetváření informací) a gramotnosti počítačové (zahrnující procedurální znalosti praktického používání digitálních technologií). Vzhledem k tomu, že se digitální technologie staly v průběhu uplynulých desetiletí klíčovým nástrojem pro získávání a přetváření informací, začaly se tyto technické dovednosti (počítačová gramotnost) a intelektuální schopnosti (informační gramotnost) natolik přibližovat, že lze souhrnně hovořit o počítačové a informační gramotnosti. Ta je v koncepčním rámci ICILS přesněji definována jako **schopnost jedince používat počítače k vyhledávání, vytváření a sdělování informací s cílem zapojit se do dění doma, ve škole, na pracovišti a ve společnosti.**

Stanovení přístupu k počítačové a informační gramotnosti a vymezení pracovní definice představuje základní stavební kámen celého šetření. Důsledná operacionalizace umožnila detailně vymežit zkoumanou oblast a určit konečnou podobu a skladbu testových nástrojů. V šetření ICILS bylo v rámci počítačové a informační gramotnosti definováno a zkoumáno celkem sedm oblastí:

- (1) **používání počítačů** jako takové,
- (2) **získávání informací a jejich posuzování,**
- (3) **zacházení s informacemi,**
- (4) **přetváření informací,**
- (5) **vytváření informací,**
- (6) **sdílení informací,**
- (7) **bezpečné používání informací.**

Např. oblast „získávání informací a jejich posuzování“ je velmi významným aspektem práce s digitálními technologiemi, neboť jsme svědky prudkého nárůstu informačních zdrojů (především dostupných prostřednictvím internetu), v nichž je třeba se orientovat. Efektivní využívání těchto zdrojů je vázané na nutnost filtrovat obrovské množství dostupných informací a zároveň hodnotit jejich věrohodnost, úplnost a užitečnost. Pro posuzování těchto dovedností byly proto vyvinuty speciální sady úloh, v nichž žáci měli např. navrhnout postup vyhledávání určité informace, rozpoznat aspekty počítačově zprostředkovaných informací, které snižují jejich důvěryhodnost, či navrhnout strategie umožňující ověřit věrohodnost informací. Jiná z oblastí – „vytváření informací“ v počítačovém prostředí byla hodnocena úlohami vyžadujícími např. vytvoření prezentace na zadané téma pro předem definované publikum nebo použití jednoduchého grafického programu k vytvoření pozvánky.

Za zmínku stojí také aspekt bezpečnostní, který je považován za nedílnou součást počítačové a informační gramotnosti, neboť odráží nejen znalost právních a etických zásad používání informačních technologií, ale také rizika zneužití sdílených informací a zajištění určité úrovně technického zabezpečení informací i počítačů jako takových. V testu mohli být žáci požádáni, aby určili např. nejbezpečnější z nabízených hesel, aby vysvětlili možné důsledky zveřejnění osobních informací na internetu či vysvětlili praktiky používané v podvodných emailech.